

ФЕРМЕР ПРИДНІПРОВ'Я

20 грудня 2017 року

№ 38 (38)

Напрямки держпідтримки фермерських господарств

Минулого тижня відбувся круглий стіл «Реалізації проекту оцінки сталого розвитку фермерських господарств», під час якого заступник Міністра аграрної політики та продовольства України з питань фермерства та розвитку сільських територій Віктор Шеремета детально розповів про запропоновані Мінагрополітики напрями підтримки 2018 року за новою бюджетною програмою «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств». Участь у заході взяли представники українського та міжнародного бізнесу, наукових закладів та міжнародні експерти.

«Значна частина потенціалу українського аграрного сектору реалізується через малих та середніх сільгосптоваровиробників, зокрема, фермерські господарства та об'єднання у кооперативи. Для стимулювання створення нових фермерських господарств та посилення їх конкурентоспроможності, урядом передбачено один мільярд гривень в рамках нової бюджетної програми «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств». Так, нова програма включає в себе виплати дотацій, здепешлення агротехніки та кредитів, компенсації вартості закупленого насіння», - зазначив Віктор Шеремета.

За словами заступника Міністра, відповідно бюджетної програми підтримки розвитку фермерських господарств пропонуються наступні підтримки на 2018 рік:

- виплати дотацій – фермерським господарствам, які зареєстровані в установленому порядку після 1 січня 2018 року та мають в обробітку земельні площі до 20 га, – у розмірі 30 тис. гривень. Першочергове право надається фермерським господарствам, засновниками яких є особи віком до 35 років (включно);
- підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів шляхом здепешлення вартості (70%) закупівлі техніки, обладнання, устаткування;
- здепешлення кредитів, отриманих у державному банку або банку, у статутному капіталі якого 75 і більше відсотків акцій належить державі;
- компенсації вартості закупленого у суб'єктів насінництва та розсадництва насіння сільськогосподарських рослин вітчизняної селекції супереліти (супер-супереліти), еліти, першої генерації, батьківських форм, гібридів першого покоління.

Прес-служба Мінагрополітики.

«КОРОЗИЯ ВЛАДИ» - коли поборемо?

появою такої соціальної групи, як чиновництво, корупція набула масштабного розмаху. Її міра та відвертість визначалися повнотою надання чиновництву влади над населенням та рівнем загального культурно-цивілізаційного розвитку суспільства.

Українські ЗМІ майже кожного дня висвітлюють новини: «СБУ викрила на отриманні хабара медпрацівника», «Поліцейський-хабарник потрапив у ДТП, втікаючи від слідчих», «Прокуратура направила до суду обвинувальний акт за фактом вимагання та одержання неправомірної вигоди директором навчального закладу». Проте «велика риба» не ловиться. Щойно начальник Департаменту спецрозслідувань Генпрокуратури Сергій Горбатюк повідомив:-

- Написав уже більше вісімдесяти скарг на бездіяльність заступників генпрокурора, дві – на бездіяльність Юрія Луценка. Я відстоюю принципи, що повинен діяти закон. У керівництва ГПУ є бажання діяти в ручному режимі, в окремих випадках – «своїм усе, ворогам закон».

Негативні наслідки, що виникають внаслідок бездіяльності ГПУ, важко й перелічити. Корупція знижує темпи економічного зростання, створює можливість збільшення нерівності, зменшує віддачу виробничої діяльності, руйнує соціальну структуру суспільства тощо. А в найгірших випадках корупція забирає життя людей.

ПРОБЛЕМА корупції в Україні геть виїшла за усілякі межі. Щорік ми продовжуємо рухатися в напрямку посідання топ-позицій у рейтингах корумпованих країн. Так, у квітні 2017 року за результатами дослідження про ризики шахрайства, що проводилося міжнародною аудиторською компанією Ernst & Young, Україна посіла «почесне» перше місце в світі за рівнем корупції серед 41 досліджуваної країни. Англійський філософ Р. Бах стверджував, що влада корумпує, але при абсолютній владі корупція перетворюється в абсолютну. Нині маємо абсолютну владу олігархату, тому нічого дивного в тому, що за рівнем корупції ми «попереді планети всієї».

«Корозія влади» - соціальне явище, яке бере витоки в далекому минулому. Від античної доби й до сьогоденних днів значною проблемою політики в Європі є проблема контролю за особами та групами осіб, які ставлять власні інтереси вище за інтереси держави і суспільства в цілому. З

Читайте стор. 3

Перетворимо ВСІ РАЗОМ «Фермер Придніпров'я» у наймасовішу й найвпливовішу газету нашого рідного краю!

ДОБІГАЄ кінець рік, який, поза сумнівом, увійшов уже в нелегку, але славу історію нашої обласної Асоціації фермерів та приватних землевласників тим, що було засновано газету «Фермер Придніпров'я». Судячи з тих відгуків, котрі надходять в редакцію від перших її передплатників та читачів, газета припала до вподоби практично усім сільським жителям регіону і дуже вгадала з метою, задя якої створена і видається. Це захист прав, інтересів і потреб фермерів та всіх інших підприємців і трудівників аграрного виробництва. І, перш за все, захист від рейдерів та корупціонерів, злодіїв та злодюг, теперішніх олігархів, котрі не сплять і не дрімують, а бачать себе поміщиками та ледве не новоявленими сучасними латифундистами на українських чорноземах. Отож можна казати твердо, що газета «Фермер Придніпров'я» відбулася, обрала свій курс і з кожним наступним номером стає кращим та бойовитішим, не збираючись поступатися чи пасувати перед труднощами та викликами часу і складати свою зброю у боротьбі з теперішніми поневолювачами селянських мас. По суті, наша газета стала на бік порятунку вітчизняного села як коліски нації і оплоту талановитого й працьовитого українського селянства.

З наблизженням же фінішу нинішнього року завершується і перша повноцінна передплата на «Фермер Придніпров'я» на наступний 2018 рік. Залишився, власне, останній тиждень, протягом якого ще можна встигнути потурбуватися, аби регулярно отримувати газету з 1 січня через пошту. Тут не можна не застерегти усіх

наших колег-побратимів, що прийдешній 2018-й буде для аграріїв ще напруженішим і складнішим, доленоснішим, ніж нинішній. Ситуація в державі нині така, що зміни влади, підходів до розвою і перспектив незалежної України не уникають. Люди, котрі прийшли у найвищі кабінети на київських пагорбах після Революції гідності, виявилися нездатними втілювати вимоги свого народу. Більше того, виродилися у перевертнів і прихильників олігархічного режиму, а тому неодмінно мають піти у відставку і поступитися місцем новим силам. Це я веду до того, що нам зараз над усе треба берегти і з усіх сил та усіма можливими засобами підтримувати наш друкований рупор «Фермер Придніпров'я». Важливо, щоб кожне фермерське господарство Дніпропетровщини отримувало кілька примірників газети, аби її могли читати не тільки ви самі, а якомога більше ваших земляків-односельців. За принципом «прочитай і передай товаришу, сусіду, свату, брату і так далі». Тому я сьогодні, поки ще можна», закликаю усіх вас передплатити навіть кілька десятків примірників для тих людей, які трудяться у ваших фермерських господарствах як на постійних умовах, так і сезонними найманими працівниками.

Це треба зробити з кількох причин. «Фермер Придніпров'я» - один з небагатьох друкованих засобів масової інформації навіть у масштабах усієї України доносить своїм читачам правду про те, що та як і чому відбувається у нашій державі. Як і один з небагатьох розповідає, хто насправді нищить свій народ, у тому числі сільській, а хто виходить і

уже вийшов боронити інтереси та потреби простого люду. А якщо багато хто поміж нас, фермерів, має сьогодні доступ до Інтернету, тож можливості регулярно користуватися різними нині джерелами інформації, то серед сільського люду таких ще, на жаль, мало. Для більшості селян друковані ЗМІ залишаються єдиними доступними і надійними партнерами. Тому дуже важливо, щоб на Дніпропетровщині в першу чергу наш об'єктивний «Фермер Придніпров'я» потрапляв до рук і на очі якомога більшої маси селянства.

Зрештою, наша Асоціація об'єднує не лише фермерів, а й селянські особисті господарства, а також суто приватних власників-найовиків земельних ділянок, що у них орендуємо і ми з вами. Звідси моє переконання, що робити наших земляків-селян своїми друзями й однодумцями – це також завдання як Асоціації, так тепер і газети «Фермер Придніпров'я». Ми всі маємо перейматися збереженням сільської долі для всіх, хто живе і трудиться у сільській місцевості, займається будь-яким прийнятним аграрним бізнесом чи працює у ваших фермерських господарствах.

І останнє, чого ми домагаємось, якщо допоможемо багатьом своїм односельцям постійно отримувати і читати газету «Фермер Придніпров'я» Для нас надто багато значить, в якому середовищі - чи в сприятливому та доброзичливому, чи, навпаки, не зовсім сприятливому - живемо і працюємо. А щоб наші господарства і наші ділянки чимдалі опинялися в оточенні друзів і

симпатиків або чимдалі нас краще розуміли і сприймали, газета зі свого боку й докладатиме зусиль та змінюватиме наш авторитет серед широких верств сільського населення.

Сподіваюся і розраховую на розуміння у цій справі. Асоціація фермерів та приватних землевласників області отримала шанс видавати сьогодні найбільш об'єктивну та правдиву, найбільш народну нині на Дніпропетровщині газету – то давайте у наступному 2018 році не втрачимо цей шанс! Жодна інша у регіоні газета нині не стоїть на сторожі інтересів народу загалом і селян зокрема. Тому щиро вітаючи усіх вас, шановні колеги і побратими, з наступаючим Новим роком та бажаючи вам і вашим родинам щастя, благополуччя та добра, всіляких радощів і статків, ще раз закликаю допомогти Асоціації примножити число передплатників і читачів «Фермера Придніпров'я». Це усім нам, я ні на йоту не сумніваюся, уже наступного року й окупиться сторицею. Тим паче, що справді настає момент істини: ми всі з вами збережемося і будемо жити для добра та майбутнього і своїх дітей та онуків, якщо українське селянство буде зацікавлене у суцільній, образно кажучи, фермеризації українського села.

З наступаючим Новим роком, дорогі друзі, колеги, шановні селяни!

Анатолій ГАЙВОРОНСЬКИЙ,
голова Дніпропетровської обласної Асоціації фермерів та приватних землевласників,
голова редакційної ради газети «Фермер Придніпров'я».

Передплатний індекс 6092 в обласному Каталозі періодичних видань

Не встигли вицхнути акції протесту довкола мораторію на продаж землі, як на порозі нове випробовування. Причина – правки до Податкового кодексу, за якими скасовується нарахування та сплата експортного ПДВ для соняшнику, сої і ріпаку, через що аграрії будуть зазнати збитків у сумі 10-16 млрд. грн. щороку. Також – відмова від «автоматичних» дотацій аграріям у бюджеті на 2018 рік та перехід до «ручного» розподілу державної підтримки для АПК.

– ЦЕ ОЗНАЧАЄ, що вже в березні ви продаватиме соняшник на двадцять відсотків дешевше, – невтішну новину оголосив колегам-фермерам Анатолій Гайворонський, голова Асоціації фермерів і приватних землевласників Дніпропетровщини. – Не виключено, що нам доведеться виходити на акції протесту й захищати свої права. З огляду на прийнятий бюджет на 2018 рік, де аграріям виділили один мільярд гривень допомоги, але не прописали конкретних статей видатків, буде, як у тій казочці про сороку, що кашу ділила: тому дала, і тому дала, а цьому не дала! Тобто гроші виділять, кому треба! А більшість піймає лише облизня.

Ватажок фермерів Дніпропетровщини закликав своїх колег самоорганізуватися й об'єднатися на порозі нового року, який, судячи з усього, легким не буде. А вже у понеділок, 18 грудня, українські агроприватники перекрили автомагістралі у Черкаській, Хмельницькій та Рівненській областях.

Того ж дня, як повідомляє портал agravery.com, представники найбільших аграрних асоціацій провели прес-конференцію, на якій детальніше розповіли про причини сьогоднішніх протестних акцій, та про подальші можливі акції.

Зокрема, як пояснив голова Аграрного союзу України Геннадій Новіков, аграріїв обурило «кудуарне» (з голосу перед голосуванням у другому читанні - Ред.) подання правок до Податкового кодексу, які скасували експортне ПДВ для олійних

культур. Новіков запевняє, якщо б нардепи та представники переробних заводів пішли на відкриту дискусію з аграріями щодо можливих правок, вдалося б досягнути компромісу. За словами Новікова, за кордон і так постачалось не більше 3-5% зібраного в Україні насіння соняшника. Більша частина такої сировини продавалась на внутрішньому ринку. Експортний ПДВ при цьому виступав індикатором ціни на олійні культури на внутрішньому ринку.

Заступник голови ВАР Михайло Соколов додав, що в Україні є наявних 21 млн. тонн потужностей з переробки соняшникової олії. Водночас виробується соняшнику лише на 13 млн. тонн. Резервів для розширення площ таких посівів вже нема. Також, як каже Соколов, під соняшником в Україні зайнято 56% всієї ріллі. Масштабним вирощуванням соняшнику аграрії покривають свої збитки з вирощування інших культур, які необхідні до сівозміни, щоб не виснажувати землю. Таким чином, як вважає експерт, якщо аграрії почнуть отримувати збитки від вирощування ріпаку та сої, то фермери

АГРАРІЇ ГОТУЮТЬСЯ ДО ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОЇ АКЦІЇ ПРОТЕСТУ

просто збільшать посіви під соняшником, щоб утримати попередній рівень прибутків. А українські ґрунти будуть ще більше виснажуватись.

Генеральний директор Українського клубу аграрного бізнесу Тарас Висоцький додав, що Україна все рівно не зможе збільшити поставки переробленої агропродукції на зовнішні ринки. Зовнішня кон'юнктура на світових ринках склалась так, що в Україні купують сою лише не перероблену. Ріпак на внутрішній ринок України не переробляється, зовнішній ринок також потребує лише не переробленого ріпаку.

Член комітету ВР з питань аграрної політики та земельних відносин Іван Мірошніченко додав, що парламент під час погоджувальної ради в понеділок відмовився брати до розгляду законопроект №7403, який би повернув компенсацію експортного ПДВ на олійні культури. Мірошніченко деталізує – який комітет ВР з питань митної та податкової політики призначив засідання на вівторок, та розглянув такий законопроект, вже в цей четвер документ можна було б вносити до сесійної зали. Але ВР таку пропозицію проігнорувала. Податковий комітет засідатиме в середу, в порядок денний його роботи законопроект №7403 не внесли. «З 3 годин погоджувальної ради лише 2,5 хвилини були присвячені правкам до Податкового кодексу, які несуть збитки для аграріїв», – наголошує нардеп.

Директор Всеукраїнського аграрного форуму Марія Дідух розповіла, що аграрні асоціації – учасники ВАФ написали спільного листа до президента України

Петра Порошенка, аби той або наклав технічне вето на прийнятий закон №6776-д «Про зміни до Податкового кодексу», або ж вніс свої правки до тексту документу, які б скасували відмову від нарахування та компенсації експортного ПДВ по олійних культурах. «Це один з тих способів дипломатичного вирішення проблеми, який ми хочемо задіяти, перед тим, як переходити до ширших акцій протесту», – наголосила Дідух.

Окрім того, голова Української аграрної конфедерації, член аграрного комітету ВР Леонід Козаченко заявив, що озвучить на засіданні уряду позицію аграріїв. Зокрема, проситиме уряд повернути «автоматичне» нарахування дотацій. Також – не скасовувати сплату та компенсацію експортного ПДВ по олійних культурах.

М. Соколов додав, що ВАР пропонує своїм колегам-учасникам Всеукраїнського аграрного форуму повернутись до спецрежиму ПДВ як форми підтримки АПК. Також – підтримати зменшення ПДВ для продуктів харчування від 20% до 7%.

І. Мірошніченко припускає, що вступ у дію правок Податкового кодексу по олійних культурах можуть «теріорно відстрочити». Зокрема, по соняшнику – до 1 вересня 2018 року, по інших культурах – до 1 січня 2020 року. Як каже М. Дідух, у неофіційних розмовах такий варіант пояснюється, що трейдери вже уклали контракти на поставки олійних до 1 березня 2018 року включно. Тому відстрочка потрібна, щоб не створювати враження про Україну як про ненадійного торговельного партнера.

Підготувала Леся СВІТЛА.

Величезну суму можуть втратити українські аграрії за всього через одну поправку в законопроект №6776-д. З 1 березня 2018 року нею скасовується повернення ПДВ на експорт сої, соняшнику і ріпаку. У плюсі будуть великі переробні компанії, які тепер зможуть диктувати свої умови аграріям. Оскільки експорт стане практично не вигідним, ті змушені будуть або згорнути вирощування цих культур або реалізовувати свою продукцію на внутрішньому ринку.

СЕРЕД головних одержувачів цих вигод можна виділити найбільшого експортера соняшникової олії – компанію «Кернел», яка належить члену комітету Верховної Ради з питань податкової та митної політики Віталію Хомутиніку, хорошому другу сина колишнього президента Віктора Януковича.

Найбільш інтригуюче в схваленні парламентом цієї норми полягає в тому, що в запропонованому до другого читання проекті змін до Податкового кодексу ця норма не фігурувала, а внесена була вже після засідання.

Схожою еквілібристикою, коли важливий для будь-якої галузі закон приймається з «випадковою» поправкою, яка повністю змінює все, депутати займаються не в перший раз. І зараз під удар потрапили ті, кого, по ідеї, уряд має підтримувати і всіма можливими способами стимулювати приватні фермерські господарства.

Аналізуючи даний законопроект, можна виділити чотири загрози, своєрідне 4D (від «damages» - загрози) для фермерів – економічна, політична, правова і соціальна.

З економічною загрозою все зрозуміло. Названі на початку статті 6-12 млрд. грн. – насамперед фінансові втрати безпосередніх виробників, переважно малих або невеликих фермерів. Чому невеликих, теж зрозуміло – основна маса наших фермерів, які вирощують сільгоспкультури, не мають можливостей виходу на міжнародні ринки для експорту своєї продукції.

Зазвичай все виглядає наступним чином: фермер вирощує культуру і

Вбивча поправка Окремі думки

продає її експортеру, а вже експортер продає зерно та отримує повернення ПДВ з бюджету. Виникає питання: у чому вигода виробника за чинною схемою і що вони втрачають після набрання чинності прийнятих змін з 1 березня 2018?

Діюча норма законодавства передбачає, що закуповуючи товар у фермера, трейдер-експортер платить за нього ціну, яка вже враховує майбутнє відшкодування трейдеру-експортеру. Після вступу в силу прийнятих норм, трейдер-експортер знизить ціну закупівлі, позаяк не буде мати «цінового люфту» у вигляді відшкодування експортного ПДВ. Тобто очевидно в нових умовах постраждає однозначно безпосередній виробник зернових, він же фермер.

У плюсі бізнесу, які мають повний цикл виробництва - від вирощування, переробки до реалізації на експорт готової продукції з доданою вартістю. Але це переважно великі потужні агрохолдинги, які мають переробні потужності і самостійно експортують свою продукцію за кордон. Не менш серйозно виглядає і політична загроза. Після оприлюднення даних про відшкодування експортерам ПДВ з бюджету, стали очевидні «перекося» в механізмі відшкодування.

Більше того, є інформація, що МВФ заговорив про необхідність внесення змін у чинний механізм відшкодування, враховуючи його нищівний вплив на дефіцит держбюджету. Про сумнівні схеми відшкодування аграрного ПДВ в одному з недавніх інтерв'ю говорила і голова комітету податкової та митної політики ВР Ніна Южанова.

Як відомо, найбільшим отримувачем відшкодування ПДВ в агросекторі стала корпорація «Кернел». За 11 місяців 2017 її відшкодували з держбюджету 8,6 млрд. грн. За підсумками року, вона отримує близько 10 млрд. грн, при тому, що всі агроекспортери отримують трохи більше 40 млрд. грн.

При цьому на підтримку внутріш-

нього виробництва сільгосппродукції для українських споживачів було передбачено в 2017 році лише 5 млрд. На наступних рік закладено трохи більше 6,3 млрд.

На тлі катастрофічного для більшості населення зростання цін на м'ясо, уряд скасував програму бюджетних дотацій для тваринників. Це набагато більш складний процес, з високотехнологічною переробкою.

Враховуючи низьку купівельну спроможність населення, тваринникам вже давно не вигідно поставляти продукцію на внутрішньому ринку, багато з них згортають виробництво, що, в свою чергу, безпосередньо позначається на забезпеченні зайнятості в селах, нарешті, це податки, які сплачуються в місцеві бюджети. Якщо повернутися до корпорації «Кернел», то її вигоди очевидні. Згідно з фінансовою звітністю компанії, 46% експорту у вартісному вираженні - це кукурудза, пшениця, ячмінь, і, в незначній кількості, соя.

Також компанія виробляє олію, для виробництва якої основною сировиною є соняшник. Тобто, з 1 березня 2018 року ціна на внутрішньому ринку знизиться, і окрема корпорація знизить собівартість виробництва, одночасно підвищивши маржу продукції на експорт.

Правова загроза менш помітна, але, тим не менш, досить серйозна. Її можна розглядати як у контексті зовнішньополітичних відносин, так і з точки зору законодавчої техніки прийняття рішення в кабінетах парламенту. По-перше, як неодноразово вже говорили, це погіршення торговельних відносин з ЄС. Правка суперечить про Асоціацію вільної торгівлі, а значна частина експорту даних культур йшла саме туди.

Так, за Генеральною угодою про асоціацію з ЄС, встановлювати обмеження експорту можна лише з метою попередження чи послаблення критичного дефіциту товарів, які мають велике значення для країни. Це явно не відповідає нинішній ситуації в Україні, яка є світо-

вим лідером з виробництва олійних культур і не тільки повністю забезпечує потребу вітчизняного ринку, але і є країною номер один у світі за обсягами експорту соняшникової олії.

Як наголошується в заяві Аграрного комітету ВР, «прийняття даної норми призведе до погіршення відносин з Європейським Союзом, оскільки 90% експорту ріпаку реалізовувалося в ЄС».

Нарешті, четверта – соціальна загроза. Менше ніж за три роки рослинники втратили все: від підтримки внутрішнього виробництва (спецрежим ПДВ) до бюджетного відшкодування при експорті. Згідно з офіційною статистикою, станом на 1 березня 2017 в Україні налічувалося майже 33 тис. фермерських господарств, в той час як станом на аналогічну дату 2016 цей показник становив 33,7 тис. Зменшилася і загальна площа земельних ділянок, яка знаходиться в селянських господарствах. Сьогодні це 6,2 млн. га – проти 6,3 млн. га в 2016 році.

Судячи з цих даних, динаміка розвитку малого сільгоспвиробництва погіршується, причому одна з основних причин - нестабільність державної політики підтримки фермерства. А це скорочення зайнятості в сільській місцевості. За різними оцінками, зниження маржинальності вирощування технічних культур призведе до скорочення 4-5 тис. фермерських господарств. Або багато з них змушені будуть повернутися до класичних схем роботи в «тіні», а це недоотримання доходів сільських бюджетів, і, отже, погіршення якості життя в сільській місцевості та її інфраструктури.

Михайло КРУГЛОВ, РБК-Україна.

Продовження. Початок - стор. 1

Чому ми такі, які є, сьогодні?

Український письменник Валерій Шевчук сказав: «не може ні людина, ні народ творити добро, не пізнавши свого зла й не поборовшись із ним, бо не знає світла той, хто не відає, що таке темнота». А народознавець Йосип Сележан зазначив: «минуле показує нам, як маємо будувати своє життя, але те, що відбулося колись, постає для нас уроком і показує, які наслідки можуть випливати із наших власних дій». Сьогодні геть незрозуміло: чому ми, українці, уміємо мужньо захищати себе, своїх близьких, друзів, рідну країну, можемо рятувати й пожитки з пожежі, — і покійно й байдуже почасти споглядаємо за корупцією в країні, яка поглинає і роз'їдає душу? Дивовижний та грізний парадокс. Він мусить бути з'ясований. Якщо справа й далі піде так, то Україну чекають далеко не райдужні перспективи.

Корупція є поширеною проблемою не лише державного сектору, але й приватного. Позаяк у нашій культурі досить розмиті межі між власним хабарем і вдячністю. Ще з радянських часів деякі види послуг допускають подяку (причому не в усній, а у товарно-грошовій формі) як саме собою зрозуміле, незважаючи на те, що особи, які надають такі послуги, повинні робити це згідно зі своїми службовими обов'язками. Подібні вчинки сприймаються не як корупційні, а як такі, що виражають лише природну людську вдячність. Тим більше, що адресат нічого не вимагає за здійснення своїх послуг. Однак, подібні форми поведінки зустрічають повне нерозуміння в інших культурах.

Тому, повертаючись до причин існування корупції, першочерговим та основним, з чим маємо покітчити, є не лише саме отримання хабара, але і його давання. Частково цю проблему вирішують інформаційні технології. Проте головне в цій боротьбі — це забезпечити людям достатній рівень життя та можливість захистити свої права. Сьогодні ж в наших реаліях ситуація складається інакше.

Особливо цинічно виглядає боротьба за ключові посади - під лозунгом боротьби з корупцією. Для відволікання уваги від некомпетентності владних структур у вирішенні однієї із основних причин корупції — низького рівня життя людей, ми постійно спостерігаємо шоу із залученням громадськості, в якому бджоли повстали проти меду.

Закон та виховання

Один із найбільших філософів Стародавнього Китаю Сюнь-цзи виходив з того, що людина народжується з інстинктивним бажанням наживи, й аби вона стала цивілізованою, на неї необхідно впливати за допомогою закону та виховання. Після того, як усі обов'язки в державі будуть справедливо розподілені між людьми, шлях до багатства стане відкритим. У наш час часи тільки політичної відповідальності (тобто страху, що тебе більше не оберуть) занадто мало для подолання «корозії влади». А в Китаї

“КОРОЗІЯ ВЛАДИ” - коли побореємо?

навіть застосування смертної кари не дозволяє стовідсотково викоринити корупцію з життя суспільства. Історичний досвід показує нашу недостатню активність в постійному намаганні побудови сильної національної держави. У той же час пройдений шлях дає розуміння, що ні росіяни, ні німці, ні поляки, ні татари, ні американці, ні будь-хто інший не зможуть відродити національну українську культуру та побудувати заможну та розвинену Україну. Цілком зрозуміло, що тільки ідентичність обраної влади українському народу може створити фундамент успішного розвитку та процвітання України. Світова й наша історія стверджують, що захоплення влади іноземцями призводить до зубожіння та нищення корінного народу. Спасіння нації може відбутися винятково через порятунок національної культури та відродження національної свідомості, побудованої на знанні справжньої національної історії. Звідси висновок, що в Україні корупція є інструментом реалізації влади іноземцями. Через хабарі вони досягають своєї мети щодо нищення української держави та українського люду.

Лицарські традиції козаків

Наш народ споконвіку культивував лицарські традиції виховання, на них формувалася еліта нації, яка завжди боролася за свободу та незалежність держави. У козацьку добу діяла цілісна система козацького виховання, яка дістала назву «козацька педагогіка». Сьогодні відроджене українське козацтво, створене «Українське дитяче і юнацьке товариство «Січ», Всеукраїнський добродійний фонд лицарського виховання ім. Петра Сагайдачного. Головна мета козацької педагогіки — плекання в родині, школі, громадському житті козака-лицаря палкого патріота, мужнього громадянина незалежної України, захисника рідної землі з яскраво вираженою національною свідомістю, високим рівнем моралі й духовності. Нині досліджується

одна зі складових частин козацької педагогіки — січова педагогіка, яка функціонувала у фортеці Запорозької Січі та на території Козацької держави. У багатьох краях України діють учнівські козацькі гуртки, курені, коші, братства, товариства. Створюються козацькі читанки, хрестоматії, методички виховної роботи на козацько-лицарських традиціях.

Майже неймовірний факт, наведений католицьким священиком та істориком Єнджеєм Кітовічем - у будь-якій Січі можна було загубити мішечок грошей на вулиці, й він залишався на своєму місці. Козаки не крали ані у своїх, ані у гостей, а пригостити перехожого було для них священним обов'язком.

Закони на Січі були досить жорстокими. За вбивство побратима винного ховали живцем разом з небіжчиком, а за крадіжку били киями, що часто закінчувалось фатально. Так, це не гуманно, зате дисципліна була залізна. У запорожці існував цікавий звичай - їхні курені були завжди відкриті. Мандрівник чи перехожий міг зайти туди, погостювати, поїсти і рушити далі в дорогу. Навіть якщо господаря немає вдома. Однак існувало суворе правило - з куреня нічого не виносити, інакше кара. А як хтось знайде якусь річ на Січі, прив'язував її до високого стовпа. Коли за три дні власник не знайдеться, то річ переходила у володіння того, хто її знайшов.

Перша конституція: з корупцією боролися вже тоді

Перша українська конституція увійшла в історію під назвою «Пакти й конституції законів і вольностей Війська Запорозького між ясновельможним гетьманом паном Пилипом Орликом, новообраним Гетьманом Війська Запорозького, та між старшиною, полковниками, а також названим Військом Запорозьким, року Божого 1710, квітня 5, при Бендерах». Документ складався зі вступу, 16 пунктів і гетьманської присяги. Вступ мистив історичний екскурс — від стародавніх часів до гетьмана Івана Мазепи. У перших

статтях визначили державну релігію — православ'я, кордони й основи зовнішньої політики. Шість статей Конституції спрямовані проти зловживання владою і на боротьбу з корупцією. Зокрема, гетьманові заборонялося «на свій персональний пожиток використовувати військовий скарб, а задовольнятися лише своїми оброками та приходами, які кладуться на булаву та його гетьманську особу». Полковники також «не повинні мати інтересу до скарбів полкових, задовольняючись своїми приходами і добрами». Для дотримання цього запроваджувалася система виборчих і заприсяжених підскарбіїв. Конституція застерігала, «щоб ясновельможний гетьман нікому за корупції полковничих

урядів та інших військових та посполитих начальств не давав». Так само й полковників зобов'язали не ставити сотників та урядників «через корупції та будь-які інші респекти». Ще один антикорупційний пункт був проти пільговиків, які вибили собі звільнення від повинностей. Водночас посадовцям та слугам гетьмана, якщо вони мандрували «за приватними ділами, а не військовими» заборонялося вимагати «підвід, кормів, напоїв та проводників, бо через те городовим розорення».

Імітація «життя по новому»

Сьогодні більшості населення вже остогидло спостерігати показову «боротьбу» з казнокрадством. Нагадує вона українську бувальщину:

«У сім'ї чоловік був надзвичайно трудолюбивий, до того ж спонукав дружину та дітей. А жінка була хитре ледащо, уникала роботи як тільки могла. Одного разу до неї зайшла кума та й почали вдвох теревентити годину, другу... А в печі не топлено, їсти не зварено, в хаті не прибрано. Чоловік з дітьми в полі працюють, а вона все язиком плеще, не всім ще з кумою кісточки переміли. Аж глип - чоловіка у вікно побачила. Миттю хлопнула собі долонею на лоба води з відра, схопила кабака в руки, та як закричить чоловікові, як тільки той на поріг:

- Де ти вештаєшся, неробо? Я вже тут лець з ніг не падаю. Так стомила! Кума он на хвилику зайшла, так і поговорити ніколи!

Звиклий до викрутасів дружини чоловік, глянувши на занімілу куму, лиш стомлено отустився на лаву».

Так само і наше суспільство втомилася дивитися на постійну «виставу» імітаторів-борців з корупцією, де чітко розподіляються ролі - ви у владі, а ми опозиція і вас безпощадно критикуємо, а потім навпаки. Віддамо належне: ролі грають гарно, так забамбулюють простий люд, що знов і знов ті ж лицедії проникають у владні структури. Припустимо, що не вистава для народу повсякчас розігрується, тоді виникає питання: чому Рабиновича і Ляшка влада не заганяє на дах,

а лише Саакашвілі? Відповідь очевидна: вони і їм подібні свої для діючої влади, їм дозволено критикувати її. А щоб влада, як та жінка з кабаком, не дурила нас такими «борцями», нещодавно в одній із телепередач народний депутат Аркадій Корнацький запропонував дві дії:

1. Змінити виборчий закон, щоб всі кандидати у народні депутати були у відкритих списках.

2. Провести нарешті ЛЮСТРАЦІЮ, тобто тих, хто уже був у владі і скомпрометував себе, більше до неї не повертати.

Для подолання корупції необхідний патріотизм

І стратегія побудови та розвитку національної культури та держави. Вона дозволить сформувати ідею національного відтворення, причетність кожної людини до великої історичної спадщини, побудови національної державності та процвітаючого майбутнього. На думку правозахисника Віктора Слободянюка, третє тисячоліття потребує відповідних сучасних підходів до втілення головних пріоритетів розвитку суспільства та держави. Тільки за наявності стратегії виникає можливість усвідомленості цілей. Стратегія побудови та розвитку держави має бути всеосійною, довгостроковою, заснованою на принципах еволюційного гармонійного розвитку суспільства.

Якби 100 відсотків населення України були свідомими патріотами, то не було б війни, і не було б корупції. Людина, яка насправді відає перевагу розвитку у суспільстві чесності і патріотизму, ніколи не буде і не зможе красти. А це залежить від системи інформаційної політики і комплексної системи виховання. На телевізійних та радіоканалах під час дискусій обговорюються питання третього, четвертого, десятого рівня пріоритетів. Про перший рівень, головне і дієве — патріотизм — майже ніхто не говорить. Тому, що не розуміють, чи тому, що їм забороняють говорити? То хто ж буде ефективно діяти? Очевидно, що неможливо отримати перемогу у війні і побудувати сучасну державу під керівництвом хабарників та зрадників. Практика показує, що «патріоти власного гаманця» не розвивають економіку України, а знищують її цілеспрямовано і створюють умови для знищення українського народу. Це ж так просто: якщо ти любиш свою дружину, власних дітей, то нізащо не виноситимеш добро із дому, обдурюючи їх. А коли ти державний діяч, називаєш себе патріотом, маєш власний бізнес у цій країні, то платитимеш податки тут, а не виводитимеш кошти у офшори. Тим паче, що іде війна, а її, як свідчить історія, можна випрати лише тоді, коли влада і народ єдині.

Тільки якісна дієва організація заходів по боротьбі з корупцією і постійне їхнє вдосконалення на всіх рівнях створить потрібні умови в суспільстві для побудови успішної та розвиненої України.

Підготував Григорій ЛУК'ЯНЕНКО.

Корупція - то духовна недуга

Любомир Гузар

Нова наука під згірклим соусом

Ази підприємництва

В Україні відсоток людей, які офіційно займаються підприємництвом, ще зовсім невеликий порівняно з розвиненими країнами. Для допомоги жителям області у започаткуванні власних справ з кінця літа в Дніпрі при обласній раді працює «Центр підтримки малого та середнього бізнесу». Особливу увагу в ньому надають профорієнтації молоді, її навчанням тонкощам ведення бізнесу тощо.

На початку грудня вивченням основ підприємництва займалися одинадцятикласники Петриківської ЗОШ I – III ст., розташованої серед яскраво прикрашених петриківським розписом будівель центру всесвітньовідомої візитівки України. З учнями одинадцяти класу працювали три спеціалісти дніпровського центру розвитку особистості «Грані». Старший тренер Олеся Заворотило провела цікаву змістовну лекцію:

- Чим більша самозайнятість людей, тим вища привабливість держави. Українські закони дозволяють займатися підприємництвом і дітям з шістнадцяти років за письмовою згодою батьків. Для бізнесу зонайперше потрібна підтримка одностороння. А ще знання про світ і самого себе – таланти, уподобання, можливості. Необхідні терпіння, наполегливість, цілеспрямованість і комунікабельність. До речі, є відомий вислів – вісімдесят відсотків людського щастя і стільки ж нещастя лежать в площині людської комунікабельності.

Випускники школи з цікавістю сприймали інформацію про вміння бути конкурентоздатним на сучасному ринку праці, знайомилися з основами маркетингу і фінансового звіту. Володимир Скрипченко зумів розв'язати і два найскладніші завдання – відшукав «ключ» до тесту американських роботодавців, з'єднавши дев'ять симетричних точок квадрата (по кутах, середині сторін і центру) чотирма рівними з'єднаними лініями, які перетинаються між собою. Йому ж вдалося і знайти вихід з ситуації, як і бізнесмену в Південно-Східній Азії для запобігання крадіжкам продукції на двох взуттєвих фабриках. Ні підвищена платня, ні посилене охорона – нічого не допомагало; крові мов у воду пірнали. Тоді на од-

ній фабриці стали випускати взуття на праву ногу, на іншій – на ліву. Злочини припинилися.

Опісля петриківська юнь взяла участь в змістовній грі, оперуючи «магазинами», «трішми», «працівниками», «дорогами» тощо. Присутня на заході головний спеціаліст КП «Центр підтримки малого та середнього бізнесу» Поліна Галаган зазначила:

- Майстер-клас в Петриківці, організований за допомогою нашого «Центру», це вже друге після Дніпра навчання випускників. Наступного разу відвідаємо школу в Любимівці, є плани не залишити поза увагою жодну школу Дніпропетровщини. Ділові ігри для старшокласників дають отой досвід, який може допомогти їм визначитися в майбутньому. Центр підтримки бізнесу в Дніпрі запрошує і молоді, і людей старшого віку для отримання допомоги в розробці бізнес-планів, відшкодуванні відсотків по кредитах, отриманні інвестицій. Приймаємо до розгляду ініціативи активної частини ділового сектора області. А бажуючі вперше започаткувати власну справу можуть отримати допомогу від держави від 17 до 40 тисяч гривень.

Ось така потрібна практична робота проводиться на Дніпропетровщині за ініціативи обласної ради. Голова її постійної комісії з питань підприємництва Олександр Галаган нещодавно амбітно заявив:

- Ми будемо робити все від нас залежне, аби мале та середнє підприємство в області розвивалося.

Безперечно, це саме той напрямок, який конче необхідно розширювати. Залишається лише шкодувати, що всі три небезталанні в економічному плані тренери «Граней» спілкувалися з учнями в Петриківці... російською. Навіть прохання викладати матеріал державною мовою Олеся Заворотило, перепросивши, не виконала:

- Я дванадцять років тому приїхала в Україну, закінчила два вузи, однак російською розмовляю краще.

Дивно було бачити в молодих освічених людей, які вже навчають учнів, таке нерозуміння місії викладача у воюючій державі. Та в Україні четвертий рік іде війна, люди на фронті гинуть за те, щоб ми в тилу мали право розмовляти і чути рідну мову! Більше того – без неї ми перестанемо бути українцями і навіть втрачимо державу. У відомій статті «Українська мова як засіб декодування в психологічній війні» Олег Руденко зазначає: «Сенс існування української держави полягає в підтримці і розвитку української мови, культури, української національної ідентичності, в самозбереженні українського народу. Якщо українська держава цього не робитиме, її існування стане безглуздом, а безглузде приречене на зникнення. Без російської мови Україна проживе, але без української її

просто не буде, бо вона не зможе вижити в історичній перспективі.

У сьогоднішніх реаліях військового нападу колишнього «брата» чимало людей приходять до абсолютно слушної думки, що російська мова використовується Кремлем як потужний наступальний військовий засіб. Відомий публіцист Дмитро Чобіт у жовтневій статті «Гібридна агресія Росії на полях української мови, історії та культури» переконливо доводить:

«Всі три сфери, які визначають самобутність українського народу – українська мова, українська історія та українська культура – піддаються в Україні витонченій та добре продуманій гібридній агресії. Це ніщо інше, як ідеологічна підготовка всіх українців до майбутньої окупації, повного «возз'єднання» з Росією та творення єдиного народу – в цьому суть російської гібридної війни на полі мови, історії та культури».

Ця кількостілітня війна за наші спочатку душі, а потім і тіла для безкінечного загарбання Москвою нових і нових земель не закінчиться так швидко, як хотілося б. А наскільки процес відмосковлення буде швидким, залежить від кожного громадянина України. І особливо значною мірою – від юного покоління. До честі одинадцятикласників Петриківської школи (директор Марина Сорока, класний керівник Юлія Діденко), під час тренінгів вони користувалися майже стовідсотково рідною мовою. Було б добре, коли б Дніпропетровська обласна рада, наймаючи викладачів на кошти платників податків для профорієнтації і самовизначення молоді, не поширювала елементи гібридної агресії в учнівському середовищі. Це і без неї є кому робити...

Остан ВЕРНИГОРА.

Яких професій потребує село?

Ефективність агробізнесу багато в чому залежить не лише від певних напрямів діяльності, але і від правильного підбору персоналу. У даному випадку йдеться про залучення людей, що мають конкретну професію. Саме з цієї причини необхідно враховувати, актуальність яких аграрних спеціальностей зростає до 2020 року, а які професії затребувані сьогодні.

Міфи і реальність

Існує помилкова думка, що зайнятість в агробізнесі завжди супроводжується непомірними фізичними навантаженнями і маленькою зарплатою, що робить цю галузь непривабливою для сучасної молоді. Реальна ситуація виглядає абсолютно інакше. Сучасний агробізнес - це поєднання інноваційних рішень і ручної праці, причому перша складова має безперечний пріоритет.

Вже сьогодні сільськогосподарській галузі потрібно кваліфікованих ІТ-фахівців, що обумовлено постійним пошуком комплексних рішень, здатних підвищити результативність і зменшити енерговитрати, збільшивши тим самим прибутковий бізнесу. Ще одна спеціальність, затребувана в аграрній сфері сьогодні, це логістика. Так, співробітник, який допоможе оптимізувати витрати на транспортування готової продукції, матеріалів, сировини та устаткування, виявиться для агробізнесу воістину безцінним.

Які професії сьогодні в тренді?

Перш ніж міркувати про те, які аграрні спеціальності опиняться в тренді через 5 або 10 років, необхідно зрозуміти, які професії затребувані вже сьогодні.

Першу позицію в рейтингу актуальності займає агроном. У компетенцію цього фахівця входить знання різновидів і сільгоспкультур, існуючих сьогодні, а також ефективна організація сільгоспробіт, що враховує географічне положення і особливості клімату. Він повинен вивчити ґрунт, підібрати оптимальний метод його обробітку, потурбуватися про посів і домогтися отримання хорошого урожаю. Окрім усього іншого, агроном повинен мати кілька особистих якостей, включаючи аналітичний склад розуму, колосальну витримку, граничну спостережливість, розвинене почуття відповідальності і хорошу оперативну пам'ять.

Другим по рахунку, але не за значимістю, є технолог. Обов'язки цього фахівця в аграрному секторі анітрохи не відрізняються від інших галузей. Саме технологам належить забезпечити зв'язок між ідеєю та її реалізацією. Людина цієї професії зобов'язана мати високу ерудицію, залишаючись при

цьому творчою особою. Завдяки технологам відбувається постійна модернізація виробничих процесів і закупівля запчастин для техніки, а проблеми, що виникають на різних етапах діяльності, вдається вирішити максимально оперативно або запобігти зовсім.

Сучасний агробізнес також потребує агроінженерів. Ця спеціальність має подібність з технологом, але головна риса аграрного інженера - розуміти будь-яку техніку на конструктивному рівні і уміти миттєво знаходити до неї правильний підхід. Такий фахівець повинен мати просторову уяву, творчо підходити до виконання своїх обов'язків і бути трохи винахідником. Саме від агротехніки керівництво компанії буде чекати пропозицій, що стосуються способів отримання високопродуктивного і затребуваного устаткування, необхідного сільськогосподарській галузі.

Зрозуміло, перелік актуальних професій буде неповним, якщо не додати в нього генетика-селекціонера, чий досвід

буде безцінним на підприємствах тих, що займаються рослинництвом. Сюди також можна віднести ветеринара. Людина з такою професією зможе успішно працювати на тваринницьких комплексах, у компаніях, що виробляють корми, а також м'ясні і молочні продукти. Разом з ветеринаром усім цим компаніям потрібно мати досвідчених зоотехніків, яким належить займатися впровадженням нових методів і програм, спрямованих на підвищення ефективності роботи підприємства.

Що чекає нас у майбутньому?

Якщо вірити прогнозам експертів, то в недалекому майбутньому аграрному бізнесу знадобляться абсолютно нові фахівці, багатьом з яких доведеться поєднувати в собі відразу декілька напрямів. Ось найбільш перспективні професії, які напевно виявляться корисними для сільського господарства.

Першим у списку - агроном-економіст. По суті, це людина, якій належить мати усі знання і навички, властиві агрономові, але доповнені економічною складовою. Таким фахівцям належить піклуватися про конкурентоспроможність продукції, ефективність роботи підприємства і мінімізацію фінансових ризиків.

Ще одна незвичайна професія, яка, безумовно, виявиться корисною і актуальною, - сіті-фермер. Цим фахівцям належить піклуватися про те, щоб аграрний бізнес міг успішно існувати навіть у великих мегаполісах, де вирощування сільськогосподарських культур можливе лише на дахах хмарочосів.

У недалекому майбутньому агробізнесу також знадобляться різні ЕКО-спеціалісти. Їх головним завданням стане розробка і впровадження технологій, які дозволять виростити екологічно чисті сільськогосподарські культури.

В Україні прийняття оновленого Трудового кодексу маячить на горизонті ще з 2015 року. Сайт «Сьогодні» розповідає про головні зміни в законодавстві та про важливі нюанси. Існуючий на даний момент Трудовий кодекс був прийнятий ще в далекому 1971 році. З того часу прийняли понад 60 законів про внесення змін до КЗпП, але документ так і залишився далеким від сучасних реалій. Прийняти нове трудове законодавство в країні намагаються вже близько 15 років, а в жовтні 2015-го Верховна Рада в першому читанні затвердила новий проект Трудового кодексу України (№1658). Повністю прийняти зміни обіцяли цієї осені, але після внесення вдруге правок у вересні законопроект більше не розглядався.

Правда, нардепи впевнені, що голосування за оновлений закон пройде без проблем, тому що особливих дискусій з цього приводу не виникає. Але експерти та профспілки зазначають, що в законі є спірні моменти. «*Норми проекту кодексу спрямовані на адаптацію трудового законодавства України до Європейської соціальної хартії (переглянутої) та інших міжнародно-правових актів – Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, конвенцій і рекомендацій Міжнародної організації праці*», – наголошується в пояснювальній записці до законопроекту. **Новий Трудовий кодекс складається з 386 статей, об'єднаних в дев'ять книг. Але ми вибрали найголовніші зміни, які очікують українців.**

Тривала відпустка
Щоб наблизити вітчизняне законодавство до європейських норм, мінімальну відпустку планують збільшити з 24 до 28 календарних днів. Ну і, звичайно, відпустка за свій рахунок може скласти тільки 30 днів на рік, а при звільненні невикористана відпустка повинна бути оплачена.

Випробувальний термін

Згідно з новим Трудовим кодексом випробувальний термін повинен становити не більше трьох місяців, а для робітничих спеціальностей лише один місяць. Якщо протягом випробувального терміну роботодавець приймає рішення звільнити співробітника, то він повинен попередити його як мінімум за три дні.

Без випробувального терміну зможуть приймати тільки неповнолітніх, демобілізованих з військової служби, переможців конкурсу на вакантну посаду, осіб, для яких це перше після навчання місце роботи, вагітних і матерів дітей у віці до трьох років.

При прийомі на роботу тепер буде недостатньо просто відмовити кандидатам, роботодавець повинен буде письмово пояснити причину відмови.

Ще одним нововведенням можуть стати електронні трудові книжки і скорочення Травневих свят.

Новий Трудовий кодекс можливості та ризики

Працівникам хочуть збільшити відпустки, дозволити роботу на дому, але причин для звільнення також стало більше

Спостереження за співробітниками

Якщо Трудовий кодекс буде прийнятий, то роботодавці зможуть законно стежити за робочим процесом своїх підлеглих за допомогою камер, диктофонів і т. д. Правда, є обмеження – перед використанням таких технічних пристосувань вони повинні попередити своїх співробітників.

Одна з авторів законопроекту і голова комітету з питань соціальної політики Людмила Денисова, заявила, що мова йде не про тотальне стеження. Контроль проводитиметься тільки там, де це необхідно. «Спостереження буде тільки в тих галузях нашого виробництва, які мають потребу в цьому. Наприклад, це друкування грошей, виробництво діамантів», – зазначила Денисова і додала, що все буде проводитися тільки за попередньою згодою працівника; якщо ж він відмовиться від спостереження, його повинні будуть перевести на інший вид робіт.

У той же час, в законопроекті відсутній чіткий список тих галузей, де необхідно проводити відеореєстрацію.

Робота на дому

Вперше, в українському Трудовому кодексі з'явиться стаття про можливість працювати на дому.

«При укладанні трудового договору або пізніше сторони можуть домовитися про виконання працівником роботи вдома (надомна праця), якщо він має для цього необхідні умови, що відповідають вимогам охорони праці, пожежної безпеки і санітарії», – сказано в законопроекті.

Тобто, якщо людина буде працювати на дому, за це їй буде нараховуватися стаж і цілком законна зарплата. Також, якщо українець працює на дому, він зможе зажадати у роботодавця компенсацію коштів за знос устаткування або ж вартість електроенергії.

«У випадку, якщо отримання сировини і матеріалів, а також задача готової продукції проводяться працівником безпосередньо роботодавцем, час, що витрачається на отримання і задачу, включається в робочий час з відповідною оплатою», – написано в документі.

Відсторонення від роботи

Згідно з новим КЗпП, збільшується список причин, за якими можуть припинитися трудові відносини:

- у випадках, які передбачені колективним або трудовим договором;

- на час виконання працівником покладених на нього цивільних, державних або громадських обов'язків;

- на час законного страйку, якщо працівник бере участь у такому страйку в передбаченому законом України порядку;

- на час відсторонення працівника від роботи;

- в інших випадках тимчасового звільнення працівника від виконання роботи.

Також роботодавець зобов'язаний відсторонити працівника (без збереження заробітної плати), який порушує вимоги охорони праці, і не застосовує встановлені нормами засоби індивідуального або колективного захисту або який не пройшов інструктаж (навчання, перевірку знань) з питань охорони праці або пожежної безпеки. Відсторонити працівника можуть і в тому випадку, якщо виконання його роботи загрожує життю і здоров'ю дітей або завдає шкоди майну, порушує нормальну роботу юридичної особи. За фактом, це досить розмите поняття, яке може трактуватися різними роботодавцями абсолютно по-різному, що може спричинити конфлікти та непорозуміння в обох сторін.

Звільнення

Перелік причин для звільнення також виріс: так, тепер можуть звільнити в зв'язку з незадовільним станом здоров'я, втратою працездатності та розголошенням комерційної таємниці. «Якщо порушення правил прийому на роботу сталося з вини працівника, такий працівник може бути звільнений роботодавцем у цій підставі незалежно від можливості переведення його на іншу роботу», – йдеться в законопроекті.

Причини для звільнення можуть виглядати наступним чином:

- За згодою сторін
- По закінченню терміну трудового контракту
- Призов на військову службу

- У зв'язку зі скороченням штату
- Розірвання трудового договору з ініціативи працівника

- Вступ у силу вироку суду, яким працівник засуджений до позбавлення волі
- Виявлення невідповідності працівника займаній посаді

- Систематичне невиконання працівником обов'язків без поважних причин
- Прогул (в тому числі відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин

- Неявки на роботу протягом більш як чотирьох місяців підряд внаслідок тимчасової непрацездатності, не рахуючи відпустки по вагітності та пологах

- Поява на роботі в нетверезому стані
- Вчинення розкрадання за місцем роботи

Саме розширений список причин для звільнень викликав питання у експертному суспільстві. Так, лідер всеукраїнської незалежної профспілки «Захист праці» Олег Верник вважає, що з прийняттям такого кодексу працівники стануть більш незахищеними.

«Що таке захищеність працівника? Це неможливість його безпідставно звільнити. Цей проект Трудового кодексу вводить три-чотири нових підстави, які вже не блокуються профспілковим комітетом. Зараз працівника складно звільнити, якщо профспілковий комітет заступається за нього. За п'яницю чи прогульника заступатися ніхто не буде. Зараз проект вводить такі підстави, які профспілка ніяк не блокує. Наприклад, невідповідність займаній посаді. Роботодавець одноосібно за цією статтею може звільнити будь-кого. Далі, неналежне виконання своїх трудових обов'язків – теж роботодавець вирішує одноосібно», – твердить Верник.

Він зазначає, що за 3-4 місяці після прийняття такого законопроекту всі реально незалежні профспілки, які не боються піднімати гучні питання

на підприємствах, будуть просто ліквідовані.

Також експерт пояснює, що додалася ще така причина для звільнення, як розголошення комерційної таємниці. Що таке комерційна таємниця, буде прописуватися в трудовому договорі. «Тобто впише роботодавець, що секретом вважається розмір заробітної плати. І якщо працівник дружині своїй або дітям розповість, що ось така у мене зарплата, а дружина піде і подругам покаржиться, що у чоловіка маленька зарплата – все, пішло розголошення таємниці і є підстави для звільнення», – навів приклад Олег Верник.

Що кажуть експерти

Фахівці згодні з тим, що Трудовий кодекс давно потребує реформування, але деякі експерти сприйняли законопроект зі скепсисом. На їхню думку, відсутність детально прописаних норм може призвести до плутанини і конфліктів співробітників з роботодавцями.

Та й новизна Трудового кодексу знаходиться під великим сумнівом, тому що за фактом, це просто ремейк законопроекту, який був на розгляді Ради ще на початку 2000-х. «Що стосується новизни кодексу теж сумніваюся. Це ремейк того законопроекту, який ми хочемо прийняти ще з початку 2000-х років. Його ідеологія залишається незмінною: без профспілок, без постійних трудових відносин, без якоїсь конкретизованої трудової функції», – прокоментував ситуацію експерт Центру соціальних і трудових досліджень Віталій Дудін в ефірі телеканалу ZIK.

Експерти сумніваються, що законопроект буде прийнятий найближчим часом, тому що спроби змінити Трудовий кодекс тягнуться вже більше 15 років.

Нагадаємо, раніше повідомлялося, що зарплати українців дійсно ростуть – про це говорять не тільки розрахунки Держслужби статистики, але і дані кадрових порталів – а роботодавці підвищують заробітки, хоча часто і вимушено, через дефіцит кадрів.

Анастасія ІЩЕНКО.

На порі, на часі

Готуємо ґрунт під теплицю

Щоб порадіти ранньому врожаю, слід серйозно подбати про ґрунт у теплиці.

ЗАЗВИЧАЙ готують ґрунт заздалегідь, укриваючи його надійно від втрат частини живильних речовин. Іноді вдаються до його сезонної заміни повністю та щорічної експлуатації свіжого, що дозволяє цілком позбутися хвороботворних джерел і шкідників, які залишаються в ґрунті після ліквідації рослин. Щорічна заміна ґрунту забезпечить належну обробку та вміст підґрунтового шару теплиці і дренажних пристроїв у ньому при їхній закладці. Наразті ґрунт буде мати стабільну глибину, що нормалізує живильний і водний режими рослин. У великих теплицях ґрунти з кожним роком нарощуються, ушільнюються, засолюються, а підґрунтя заболочується, що веде до проблем у живленні рослин і втрати врожаїв. Різні довідкові видання з теплиць рекомендують складати ґрунти на двох основах: торф'яному та природному ґрунтах ділянки, де зводиться теплиця. Основні компоненти ґрунту - торф (краще верхівковий), дернова земля, пісок, глина, опале листя дерев і чагарників, деревна кора хвойних порід, тирса, різана соломка злаків, озерний та річковий мул, сидерати, різні повністю готові та просіяні компости. З органічних добрив у ґрунті має бути перегній, коров'ячий і кінсь-

кий гній, пташиний послід; з мінеральних - повний набір макро- і мікродобрив, що забезпечують наявність всіх елементів живлення. Усі компоненти тепличних ґрунтів мають певне призначення. Пісок служить утеплювачем і частково розрихлювачем. Глина поліпшує утримання вологи і структури ґрунту. Деревні відходи є джерелом поповнення органічних речовин, оптимізують водно-фізичні властивості, виділяють багато вуглекислого газу. Кора має антисептичні властивості, охороняючи ґрунт від накопичення грибкових хвороб (кореневої гнилі та ін.). Торф створює сприятливий тепловий і водний режими, поглинає надлишки живильних елементів, додає органіки та виділяє вуглекислий газ. Гній поповнює органічну речовину, підтримує структуру ґрунту, дає рослинам весь набір макро- і мікроелементів. Вапняні матеріали, крім створення оптимальної для культур кислотності, підтримують потрібну структуру ґрунту і створюють умови для кращого поглинання живильних елементів корінням рослин. Чим більше буде в ґрунті компонентів, тим більше можливостей для овочевих культур правильно жити та формувати розмір та якість урожаїв. У багатокомпонентних ґрунтах різні частини є корисним доповненням один одного і завжди нейтралізаторами їхніх негативних проявів. Перепріле листя збагатить гумусовими речовинами.

Торф, кора і тирса поглинуть надлишок мінерального живлення при помилках у застосуванні добрив. Пісок послужить проти підкислення. Пташиний послід зі своїм підвищеним вмістом азоту буде протистояти корі або тирсі з їхнім постійним дефіцитом азоту. Можна готувати для огірків, томатів та інших тепличних культур єдиний ґрунт, але краще це робити з урахуванням їхніх біологічних вимог. Огіркам потрібніше свіжий гній, пташиний послід, глина, близька до нейтральної кислотності; томатам - перегній, пісок, розрихлювачі, припустимо є більш висока кислотність. Для вирощування перцю і баклажанів підійде томатний ґрунт, диням і кавунам - огірковий. Салату, кропу, редису, петрушці, селері, цибулі на перо годиться ґрунт будь-якого складу. Для початкового освоєння теплиці та наступних років її експлуатації ґрунти можна готувати безпосередньо в ній, восени або навесні. Коли визначені розміри теплиці та необхідний для неї об'єм ґрунту, а також заготовлені необхідні компоненти, можна приступати до готування ґрунтосуміші. Вирівнюють площадку, застеляють її плівкою (якщо старую, то добре помитую і продезінфікованою розчином марганцівки або мідного купоросу) і починають пошарово укладати компоненти, перемежуючи їх вапняними матеріалами, фосфорними та калійними добривами. Азот-

ні, магнієві добрива та мікродобрива найкраще вносити в теплиці безпосередньо перед розміщенням культур. При шарі суміші 25-30 см його ретельно кілька разів перелопачують. Усі частини ґрунту краще мати сухими або підсушеними, вапно, крейду або доломітове борошно - дрібно розмеленими, мінеральні добрива - без найменших грудок. Надійніше, якщо ґрунт від початку до кінця роблять одні руки. Після перемішування ґрунту його можна злегка зволожити й сформувати бурт, який потрібно надійно вкрити (плівкою, брезентом) на весь період зберігання, щоб опади не вимивали живильні речовини, а вітри не розносили частки. Науково встановлені основні фізичні ознаки тепличних ґрунтів. Нормальними ознаками вважаються: глибина кореневмісного шару - 25-35 см, об'ємна маса - 0,4-0,6 г/см³, вміст органіки - 20-30%, кислотність - 6,3-6,5 рН, повітропроникність - 20-30% за обсягом, вміст усіх живильних солей - 1,5-3,0 г/л. Відпрацьований тепличний ґрунт завжди буде корисним для будь-яких овочів у відкритому ґрунті.

Імунітет - здоровенькі були!

Перед вами дієві способи підсилити свою імунну систему й уникнути застуд та грипу

Прості вуглеводи
Споживання великої кількості цукру пригнічує клітини імунної системи і послаблює ваш організм. Навіть 75-100 грамів цукру значно знизять здатність білих кров'яних клітин знищувати шкідливі бактерії.

Відайте перевагу свіжовитягатию сокам, чаю і воді, і ваша імунна система зможе впоратися з будь-яким вірусом!

Менше стресів!
Звичайно ж не завжди виходить контролювати рівень стресу, проте будь-які нервові потрясіння роблять вас більш уразливими для хвороб. Тривалий стрес змушує ваш організм виділяти величезну кількість гормонів стресу: кортизолу та адреналіну, які пригнічують імунну систему.

Спробуйте використовувати дихальні техніки розслаблення або медитації для того, щоб зберегти спокій.

Родина хрестоцвітних
Всі види капусти, включаючи брокколі і білокачанну

покрощують роботу печінки і збільшують її здатність позбавлятися від токсинів, підвищуючи імунітет.

«Ні!» лінощам
Пасивний відпочинок знижує ефективність роботи вашої імунної системи. А от завдяки фізичним вправам стимулюється лімфатична система і збільшується рівень лейкоцитів в крові, завдяки чому ваш організм успішніше бореться з вірусами. Навіть 30-хвилинна піша прогулянка здатна захистити вас від застуди.

Повноцінний відпочинок
Втома підвищує сприйнятливості вашого організму до хвороб. Безсоння в свою чергу може підвищити рівень гормону кортизолу, що значно знижує здатність вашого організму боротися з вірусами. Тому в холодну пору року необхідно спати не менше 7-9 годин щодня.

Нормальна вага
Надмірна вага збільшує ризик розвитку діабету, раку і хвороб серця. Крім того, ве-

лика кількість жирних клітин вивільняє протизапальні хімічні речовини, що може призвести до хронічних запальних процесів.

Більше свіжих фруктів і овочів, менше цукру і оброблених вуглеводів допоможе вам привести організм у форму і зміцнити імунну систему.

Спіруліна
Ці синьо-зелені водорості володіють чарівними властивостями: стимулюють імунну систему, знижують ризик розвитку раку і покращують роботу мозку. Трохи спіруліни допоможе вам стати сильнішими і здоровішими!

Антиоксиданти
Включення великої кількості свіжих продуктів, багатих антиоксидантами, допоможе вам зберегти здоров'я і підвищити імунітет. Антиоксиданти нейтралізують вільні радикали, знижують ризик серцево-судинних захворювань і раку. Джерелом антиоксидантів є цитрусові, ягоди, виноград, ківі, яблука, капуста, цибуля і шпинат.

Солі суть

Нас привчили до того, що сіль шкідлива? Тепер настав час дізнатися правду!

«Біла смерть» - саме так називають сіль, однак, це Пліній говорив, що це найкращі ліки, які йому відомо. Виявляється, якщо збалансувати прийом води і солі, то можна не тільки не допустити розвитку багатьох захворювань, але навіть позбутися вже існуючих. Запам'ятайте простий рецепт - половина чайної ложки солі і два літри води в день допоможуть залишатися здоровим тривалий час. А ось і корисні властивості солі, яка:

- запобігає зневодненню та регулює кількість води, що омиває клітини;
- знижує закислення організму - це рятує від хвороби Альцгеймера і захворювань нирок;
- допомагає проти астми - випийте пару стаканів води, покладіть крупики солі на язик і коли вони розчиняться, напад пройде;
- рятує від стресів і депресій, допомагає у виробленні гормонів щастя (серотоніну) і хоро-

- шого сну (мелатоніну), до речі, без достатньої кількості серотоніну неможливо мати позитивну самооцінку;
- разом з водою допомагає впоратися з раком, збільшуючи приплив кисню до пошкоджених клітин;
- корисна для діабетиків, оскільки разом з водою скорочує ураження очних судин;
- відповідає за м'язовий тонус, саме тому однією з причин енурезу вважається недолік солі в організмі
- активно бере участь у травленні і передачі нервових імпульсів від мозку;
- полегшує сухий кашель, якщо її покласти на язик, а також видаляє зайвий слиз із легенів;
- деякі фахівці вважають, що остеопороз - це наслідок нестачі води і солі;
- зберігає статевий потяг;
- рятує від другого підборіддя - цікаво, що без достатньої кількості солі слинні залози починають працювати дуже ефективно, а судини, які забезпечують їх кров'ю, розширюються. Поступово волога просочується і накопичується якраз під підборіддям;
- запобігає варикозу і появі судинних зірочок.

Обласна щотижнева газета «ФЕРМЕР ПРИДНІПРОВ'Я»
Свідоцтво про реєстрацію ДП 2161-899Р від 23.02.2017 р.
ЗАСНОВНИК ТА ВИДАВЕЦЬ
ТОВ «Редакція газети «Фермер Придніпров'я»
Голова редакційної ради
Анатолій ГАЙВОРОНСЬКИЙ
Головний редактор Лариса ШАРА

49000, м. Дніпро, вул. Воскресенська, 41, оф.109
786-02-21, 098-183-00-18, 050-850-72-74
e-mail:farmer.gazeta@gmail.com
www.farmer.dp.ua
www.facebook.com/farmer.dp.ua
Друк ТОВ «Видавничий дім «Кераміст»
69057, м. Запоріжжя, вул. Седова, 16
Обсяг 3 друк. арк. Друк офсетний.
Зам. № 17839368

Редакція не завжди поділяє точку зору авторів публікацій.
Гонорар сплачується тільки за замовлені матеріали.
Під цим знаком опубліковано на комерційній основі.
Відповідальність за зміст реклами несуть рекламодавці.
Посилання при передруку на «Фермер Придніпров'я» обов'язкове.
Газета за посиланням використовує повідомлення інформаційних порталів.
Оформлення передплати та доставку газети здійснює Дніпропетровська філія ПАТ «Укрпошта».
Передплатний індекс 60092

БРАТЧИНА – традиційне зібрання членів міських (цехових) корпорацій та сільських громад, одна з форм колективного дозвілля, святкового спілкування людей старшого покоління. У давньоруські часи мала певні адміністративно-судові права щодо своїх членів. Будучи загальногромадською подією, братчина, проте, мала обмежене коло безпосередніх учасників, – як правило, голів сімей, повноправних членів громадського сходу. Братчина збиралася на церковному дворіщі (цвинтарі) у найбільш важливі святкові дні. Основним призначенням братчини було вшанування свого святого, колективне звернення до нього як до покровителя за допомогою і благословінням в усіх справах громади. Обов'язкові елементи братчини – колективний молебень на честь святого та спільне застілля, яке влаштовувалося у складчину. Рішення про проведення братчини приймалося на громадському сході. Тут же з'ясовувалися питання про гроші на придбання меду для виготовлення обрядового напою (канунного меду) та визначалися особи, які їх збиратимуть. В Україні, особливо на Правобережжі, братчина досить рано зазнала найбільш інтенсивної ерозії. У XVI – XIX ст. вона згадується лише як колективна трапеза тієї чи іншої спільності переважно в рамках храмового (престольного) свята і набуває назву канун (іноді – свіча), які раніше мали суто обрядове навантаження.

КАНУН. Загальна назва давнього звичаю, пов'язаного з колективним виготовленням і споживанням святкового обрядового напою – канунного меду (пива), обов'язкова складова колективних трапез під час братчин та святкування великих (Різдво, Великдень) та храмових свят. Протягом віків у різних місцевостях України був тотожним поняттям «братчина» (рідше – «свіча»). Мед для канунного напою у давні часи (особливо в період активної діяльності церковних братств) отримували з церковних пасік на церковні ж гроші, але більш характерною була його купівля у складчину. За умов поміщицької монополії на виготовлення й продаж хмільних напоїв церква зберігала традиційне право три – п'ять разів на рік варити мед і продавати його. Продавався канунний мед у братських хатах, а в селах – у хаті когось із канунників, часто тих, у кого зберігалася велика громадська свічка. У XIX ст. існувало уявлення, що після вживання канунного напою не можна було пити горілку в корчмі.

СВІЧА – обрядове дійство, що входило до звичаю братчини (кануну), відзначення храмового свята і було пов'язане з виготовленням і зберіганням великої громадської свічки як символу єдності громади і шанування її покровителя. Свіча відома із джерел

СВЯТА З діда-прадіда Громадських об'єднань

ще XV – XVI ст. як серед міських (цехових) корпорацій, так і серед сільських громад. У другій половині XIX ст. зафіксована переважно на Лівобережному Поліссі, де вживалась у тому ж значенні, що й братчина і канун. Кількість свічок на рік залежала від місцевої традиції (подекуди – до п'яти). Кожна громада мала свою свічку, яка по черзі протягом певного часу зберігалася у когось з її членів. Громадську свічку робили з воску, що залишався після виготовлення канунного меду. Коли вона досягала значної довжини і кількох пудів ваги, певну її частину відрізали і робили з неї свічки, частково на продаж. Свічку справляли на другий або третій день храмового свята. Після громадського обіду священник і гості з навколишніх сіл йшли свічу пропивати, тобто до господаря, який зберігав громадську свічку і виготовляв канунний мед. Уторговані від продажу напою та свічок гроші він мусив заплатити священникові за перенесення свічки до іншої хати. Після молебня у супроводі натовпу селян як міщан її переносили до нового господаря, ставили на почесне місце і знову справляли молебень. Свічку ставили у дїжечку, наповнену зерном, та співали пісень із побажанням доброго врожаю, достатку в господарстві. Вважалося, що тій хаті, де зберігається

свіча, Господь пошле своє благословіння на весь наступний і на майбутні роки. Господаря вітали, обдаровували його, після чого він пригощав гостей. Членам громади, котрі якось згнїбили себе, громадську свічку не передавали. Засуджували і тих, хто підмовляв приймати її. Свічка зберігалася стільки років, скільки в селі було хат. Після повного її «обходу» по всіх хатах свічку здавали до церкви і заводили нову.

ХРАМ (престол, празник) – щорічне громадське свято, день вшанування святого, на честь якого названо місцеву церкву, або день її освячення. Скільки церква мала вітарів, стільки й справляли престольних свят. Основним призначенням храму, як і братчини, були не лише поминки святого, а й звернення до нього за допомогою в господарських справах. До храму готувався кожний селянський двір: в хатах вішали святкові рушники, готували святкові страви. За кілька днів до свята священник із причтом обходив парафію та служив по домівках молебні перед іконою святого, якому присвячувалися урочистості. Спеціально обрані люди (канунники) виготовляли канунний мед та воскові свічки. Прибуток від їх продажу йшов до церковної казни, а частину його зберігали до наступних храмових свят. Храм мав свій усталений «сценарій». У день свята не працювали. До села з усієї округи поспішали гості. Зранку до півдня в церкві відправлялися урочисті літургії. Потім на церковному подвір'ї влаштовували спільний обід, котрий готувався просто на вулиці (часом на залізних боронах) у громадському посуді. Обов'язково пригощали убогих, жебраків. Після трапези розходилися по хатах. Кожна родина прагнула запросити до себе гостей не тільки зі свого, а й з іншого села. Вважалося необхідним пригостити прошаків, лірників. Після гостин свято знову виходило на вулицю.

РЕКЛАМА

НАСІННЯ – ПОШТОЮ
від провідних фірм-виробників,
у т. ч. «Океан урожаю» і ТМ «Флора-Маркет»
Замовити кольоровий каталог
БЕЗКОШТОВНО можна за адресою:
92703, м. Старобільськ-3, а/я 22
Від Вас конверт форматом А5 зі
зворотною адресою і поштовими марками
на суму 8 грн. 80 коп.
095-360-34-39, 068-163-20-00,
098-320-51-70, 063-321-50-40
на сайті: ocean-urogaya.com
або через e-mail: ocean.urogaya@gmail.com

Календарик

21 грудня - День народження кросворду

Творцем першого кросворду був журналіст Артур Уїні, який емігрував до Нью-Йорка з Ліверпуля. Він уклав літери в клітини, розмістивши їх у смужки і назвав нову головоломку «cross-word puzzle». Автор відіслав свій кросворд з 32 слів в газету «Нью-Йорк уорлд», де його надрукували 21 грудня 1913 року. З того часу цю дату вважають днем народження кросворду. До речі, розгадувати кросворди - дуже корисно. Це тренує пам'ять. Особливо корисно для старших людей. Зображеннями кросвордів прикрашають одяг, взуття, посуд і навіть будинки. Так, у Львові по вул. Сахарова є цілий будинок-кросворд, де бокову стіну розписано кросвордом із відповідями.

РІЗНОВИДИ КРОСВОРДІВ

Какуро - з японської це головоломка з числами. У США цю головоломку знають більше як Cross Sums (перехресні суми).

Кейворд (ключворд) - популярний за кордоном різновид лінгвістичної задачі. У кожну клітинку кросворду внесено число, що замінює букву. Одним і тим же буквам відповідають одні і ті ж числа.

Сканворд (скандинавський кросворд) - це один з найпопулярніших видів кросворду. Визначення слів - у квадратах всередині сітки, а слова-відповіді вписують за напрямками, зазначеними стрілками.

Судоку - заснована на логіці японська головоломка з числами. У перекладі з японської мови «су» позначає слово «число», «доку» має безліч різних перекладів, але в цілому означає щось одне, одиночне, цілісне. Вирішення головоломки не вимагає математичних розрахунків, але потребує терпіння і здатності до логічного мислення.

Уторський кросворд, або **філворд**. При розгадуванні уторських кросвордів потрібно вписувати відповіді в сітку з розставленими літерами. Слова-відповіді не перетинаються і не мають спільних клітин з іншими словами. При цьому клітини сусідніх відповідей повинні стикатися.

Човник - клітинне поле з винесеними за його межі вказівними стрілками. Значення слів, як по горизонталі, так і по вертикалі даються послідовно, а сітка заповнюється відповідно з напрямками стрілок.

Циклічний кросворд. У ньому слова розташовуються навколо клітини з номером відповідного питання. Відмінною особливістю такого кросворду є однакова кількість букв у всіх загаданих словах – зазвичай, 4, 6 або 8. Перетини слів відбуваються по дузі кола. При цьому якщо слово знаходиться не з краю сітки, то всі його літери, так чи інакше, одночасно є літерами й сусідніх слів.

Розгадайте

Стар. валюта Італії	Жіноче ім'я	Амер. актор	Столиця Чехії		
			Проміжок часу у боксі		
Сплав алюмінію з кремнієм	Горе, біда	Гітсон	Зуб		
Один з тропік					
Герой Троянської війни			Пиво-вар	Голубика	Держава у Пів. Америці
Тип акторських ролей	Естрадне відомство	Образок обчислення			
Червоно-білий	Продаж готової продукції	Ріка у Швейцарії	Одиниця електричності		
		Сланка спортивна рослина		Адміністратор одиниці Греції	
Істор. назва Чернівецької області					
Рослин. білка у РФ	Засновник Києва	Полос джерела струму			
		Несуча частина машини			

Пишіть:
49000, м. Дніпро,
вул. Воскресенська, 41, оф.109

Дзвоніть:
(056) 786-02-21,
098-183-00-18,
050-850-72-74

Передплатити
«Фермер Придніпров'я» можна
у будь-якому поштовому відділенні
області до 25 числа щомісяця.
Передплатний індекс 60092.